

Viðmerking:

Altíð einaferð meiri nei enn tú

Viðmerkingar til skrivningina hjá Sonna Jacobsen

Ja, Buddha fekk rétt: »Eitt ílt orð vekir ein illan tanka«.

Hóast mér ekki dæmar kristindóm, so sár tað út til, at eg ekki átti at hava latið hetta lýsa ígjøgnum, tí nú hava tey kristnu ikki hug at diskutera hetta longur. Og hetta var tann kosturin, eg minst ynskti.

Hóast vit eru sera ósamdir, og tað sær út til, at eg í øllum forum ikki kann vinna Sonna í mín part, tí at hann heilt einfalt hevur gjørt av, hvat hann ætlar at halda restina av livinum, so haldi eg, at vit í øllum forum eru á einum máli um eitt, og tí haldi eg, at nakað kann fáast burtur úr hesum kjaki, hóast tað sær út til, at hvorgin fer at geva eftir: Hetta kjakið hjálpir fólki at meta um, hvat vigar meiri fyrri teimum: intellektuellar próvurindir ella dogmatiskar.

Eg haldi at vit báðir, um ikki annað, eru á einum máli um, at tað er betur at vera kuldur enn fjálgur. Fólki eiga at skilja, at hetta er eitt týðningarmikið val at taka, og at tað ikki ber til at standa við einum beini í hvorgin bóli. Í fyrsta lesarabrævi mínum visti eg til eina gentu, ið ikki helt hetta vera nakran trupulleika, hóast tað og eg halda tað vigar eysað, at tað er hópisleyt. Vit hoyra tað jú eisini, m.a. í Matteus 7:21, men tey flestu vita hetta í roynd og veru ikki.

MEN: Sonni skal vita, at eg ikki ætli mær at steðga, tí at hann ger tað. Eg fór ikki í blóðini við hesum, tí at eg vildi hava onkran at skeldast við, men tí at eg havi nakrar ákærur, ið eg vil hava svar uppá, áðrenn eg kann góðtaka henda trúarrættningin, bæði sum at vera sannan og moralskt góðan. Eg eri troyttur av at fáa boð um at fara frá einum trúvandi persóni til annan, tí at tann næsti heilt vist kann greiða frá hesum lögnum tingum, ið Gud týskist at gera, og rættvisgera tey. Tí skrivi eg nú til blóðini fyrri at rökka so nógv, eg kann og, um tað er neyðugt, provokera tey, inntil tey kenna seg noyð at svara. Verið eg

ikki sannfóruður um nakað annað, so fari eg at halda á við tí, eg eri í ferð við: at royna at avdúka tað, ið eg haldi vera eitt tað óndasta, býttasta og skaðligasta, ið er, nevniliga alla religiön. Kristindómurin fær forrættin, av tí at hann er tann størsta, har eg nú eri. Men nú fáa øll tey, ið ynskja tað, ein møguleika at køva illvilja mín, við at royna at rættvisgera tey tingini, sum Gud sigst at hava gjørt, ið elva til, at eg haldi Hann vera óndan.

Sonni sigur í síni seinastu viðmerking, at tað nú einaferð er so, at hann trýr, at Gud er góður, og tað kunnu allir heimstins pastandir ikki broyta. Eg fari at byrja mín kritik her við at siga, at munur er á einum leysum pástandi og einum, ið er væl undirbygdu, m.a. við dómum. Munur er eisini á at vera viljastærkur og at vera tvösur – man skal aldri sáa aldri.

Trúgvandi fólk nýta orðingarnar sum t.d. »roynt at trúgva« og »tú vilt jú ikki trúgva«, nakað sum eg als ikki skilji. Trúgv merkir álit, og álit er nakað, sum ein hevur ella ikki hevur, treytad av sannroyndum, heldur enn nakað, ein kann »roynt at hava«. Hevur ein kent onkran í eina tíð, so veit ein, um hesin er álitandi ella ei. Hevur tú tær sannroyndir, at hesin kann finna uppá at gera óreið ting bara til stutt-leikar, so fert tú ikki at blunda og gapa, um hesin biður teg um tað. Á sama hátt, um einhøvur hevur vist seg at vera álitandi, so er tað hópisleyt hjá honum at siga við teg, »lat vera við at hava álit á mær«, – tú hevur tað bara.

Tí spyrji eg, um Gud hevur uppiborið álit okkara. Eg haldi tað vera vitlest at royna at skúgva skil sít burtur og noyða seg sjálfvan hava álit á Hann, tí at tað kanska fer at lóna seg í næsta lívi mínum.

Eg havi ikki »trúgv« (hvat tað so enn merkir) men heldur sannfóringar. Hitler órdið er kanska lættari at skilja, um ein nýtir tað danska orðið »overbevisning«.

Hetta merkir, at ein metir um og vigar tað, ein sær og hoyrir, og roynir at fáa skil á, hvat »vigar meiri«, t.e. hvat er sannlíkar og meiri álitandi. Min sannfóring kemst av at nýta vit og skil, og við at granska, men eg veit, at tað ber til hjá mær at fara skeivur. Visir tað seg, at eg havi skeivt, við tað at onkur týskist at hava betri grundgevingar fyrri síni sjónarmið enn eg, so kanni eg tað av nýggjum og eri ikki bangin fyrri at broyta hugsan, tí at eg elski sannleika meiri enn meg sjálfvan og mín stolt-leika. Hvussu við tær, Sonni?

Millum menniskju er eitt ávíst tal, ið fyrst og fremst vilja sít egna og eitt annað tal, ið vilja tað góða. Religiön fær tann seinna bólkinn (ið er farliga lítil, sum er) at hyggja burtur frá viti og skili teirra og viðleiðir tey so ofta til at góðtaka óndskap. Eitt dómi um hetta er, at nakrir hindur halda tað vera skeivt at hjálpa einum, sum er í neyð, tí at teir, vegna sína reinkarnatiónstrúgv, halda, at hesin í lotuni verður revsaður fyrri synder sínar úr einum óðrum lívi. Tí vilja teir vera við, at um ein hjálpir honum, so útsetur ein bert revsing hansara, og tí fer tað betur, um hann bert fær tað frá hondini. – Vit siggja í hesum føri, hvussu religiön kann fáa ein at ignorerar tað, ein sær, hoyrir og skilir. Tað skal tó sigast, at tað ber til, at hesir hindur hava rætt, – hvør veit av vissum? Men tað er eisini sera væl hugsandi, at onkur fann uppá hetta fyrri á fullgöðan hátt at sleppa sær undan allari ábyrgd, og var tað veruliga, sum hindurnar sögdu, so kundi Gud í minsta lagi gjørt tað opinbert, at tað var so, istaðin fyrri at goyma seg í bókum uttan undirskrift, sum Hann jú týskist at gera í øllum átrúnaðum.

Eitt annað dómi um tað illa, sum átrúnaður elvir til eru m.a. í Týsklandi undir óðrum veraldarbardaga. Hitler hevði tí mangar prestar, ið stuðlaðu honum, og hesir sögdu fólki, at tey

áttu at hata jødarnir, tí at tað jú vóru teir, ið drópu Jesus. Tað skal tó sigast, at nazisma heilt greitt ikki er kristilig. Tó er tað ein veruleiki, at tey, ið høvdu sít álit á kristindóm, vórðu lumpað, meðan tey intellektuellu kundu verða kallað lögloysingar, fadirlandssvígjarar og heidningar, stóðu tey í móti.

Eisini kann nevast tann forfylgingin, ið var í miðöldini, av tí at fólk trúu tí, sum kirkjan segði um heksir og illir andar og mangt, mangt annað. Alt hetta hevur fingið nógv at venda øllum átrúnaði baki, tí at tey siggja, hvat hann elvir til.

Skaðin kemst júst av orðinum »trúgv«, ið sær út til at merkja, at ein góðtekur nakað uttan heilt at skilja tað; nakað, ið Sonni sjálfvan vitnar um (men hóast tað, so heldur hann seg vita fyrri vist, at Gud er góður). Hetta er álit, ið skal til fyrri at forfylging, fordómur, racisma, manschauvinisma og allar annar óndskapur og fávitska kann trívast.

Sonni Jacobsen hevur roynt at svara nokrum av ákærum mínum, t.d. at eg kallaði Gud fyrri barnamordara, diktator og manschauvinist, og eg fari nú í smálutum at greiða frá, hví eg ikki kann góðtaka svar hansara:

Fyrsta svar hansara var at kalla alt tað, eg segði, fyrri »blasfemi«, sum er nakað tað sama sum at siga, »hatta hevur tú ikki loyvi til at siga« ella »lat okkum lata vera við at diskutera tað og meta um og tilfikt«.

– »Fyrri Gudi er eingin deyði til, men bert ein yvirgangur frá hesum lívinum til tað æviga«, greiðir Sonni frá. – Heldur er tað so, at um kristindómurin er sannur, so merkir deyðið yvirhøvur bert »skilnaður« ella, um Sonni vil tað, »yvirgangur til næsta lívið«. Hetta er galdandi fyrri allar deyða; tey, ið Gud drepur, fara ikki til eitt annað stað enn tey, ið doyggja á annan hátt. Tó roynir Sonni at bagatellisera deyðið við at kalla hann fyrri »flutning«, men hetta hevði so bert havt tað við sær, at tað eisini er OK hjá menniskjum at drepa.

– Síðani vil hann vera við, at tað er í lagi hjá »bossana bossi« (handan var annars nýggj) at drepa, men ikki okkum. Til tað vil eg siga, at so er per definition einki, sum eitir rætt og skeivt, um Hann kann brota síni egnu boð. Hevur Hann eisini loyvi at dríva hor? – Rætt er rætt, ALTÍÐ!

– Sonni sleppur ikki mál-ning og sigur eina aðra orsök til, at Gud skal hava loyvi at drepa, hóast vit ikki hava tað, er at Hann sum Gud veit, nær vit eru klár at flyta yvirum. Skal hetta skiljast soleiðis, at øll tey fyrstufóddu, sum Hann drap í Egyptalandi (2 Mós. 12:29,

4 Mós. 33:4), bara av tilvild vóru »klár at fara yvirum«?

– Eg eri visur í, at nógv kristin nú hava hug at leggja aftrat, at øll børn automatiskt eru frelst, um tey doyggja. Men hetta er jú eisini órættvíst. Tað vil so siga, at tey, ið doyggja, meðan tey enn eru lítil, eru ófatiliga heppin. Hví kundi eg ikki sleppa tað eisini? – veldst æviga rættvísi Guds um hepní?

– So spyr hann, hvar í Bibliuni eg siggi, at Gud er manschauvinist og tað hóast, at eg vísti til hesi skriftstøðini. Les 1 Tim. 2:11-14, 1 Kor. 11:3, 11:9 og 14:34 – 35. Skal eg sjálfvan citera tey?

– »Og fyrri alt tað, hevur Gud ikki rætt til at gera, sum hann vil? Hansara er hóast alt jørðin og allur skapningurin«. – Hetta er ein av teimum elstu royndum um at rættvisgera gerðir Guds, og um ein gongur eftir orðatakinum »magt er ret«, so hevur Gud jú rætt til alt, tí at Hann jú er almáttugur. Men hetta orðatakidi er í fullkomilgari andstöðu til hugtakið »náði«. Tann sterki hevur makt til at gera, sum honum lystir við tann veika, men taka vit moral uppá, so er tað ikki so einfalt. Neyvan hevur nakar moralfilosoffur verið samdur við hetta í meiri enn túsund ár.

– Og so var ein fordómur aftrat til puljuna: »– mér týkir at Gud helst hevur útjavnað valdbýti millum mann og kvinnu á tann hátt, at hann hevur givið kvinnuni serstatk stíldi«. – Ja, Sonni, og svort fólk hava rútmu, og jødar hava skil fyrri peningi. – Hatta kanst tú ikki meina av álvara.

– »Vit seta ikki spurning við allar hinar leiðslurnar (hesar sigur Sonni aðrastaðni í viðmerking sínari, at vera ting, stjórni, stjórar, formenn, o.s.f.r.). Hví í allari víðu verð skuldu vit so sett spurning við leiðsluna hjá bossinum yvir øllum bossar?« Og longri uppá í hesum sama reglubrotinum sigur Sonni: »Har mugu vit nýta vit og skil«.

– Eg noyðist at spyrja: Hvøri eru »vit«? – Er tað at nýta vit og skil, um ein ikki setur spurning við? Seta vit ikki spurning við, so eru vit eins og neyt, ið verða rikin (verður tú gladari, um eg nýti orðið »seyðir«?). Samkennandi fólk sita júst nú í fongsl, tí at tey hava forbrotið seg móti landsins lógum, har tey búgva, t.d. fyrri at hava givið deyðshjálp. Og hetta er eitt sera gott dómi um, hvussu ólógiskur átrúnaður kann vera. Nokta vit einum menniskja, ið ynskir at sleppa sær undan einari tilveru fullari av pinu og uttan vón, so fara vit verri við tí, enn vit gera við einum hundi í somu støðu. Eitt týðningarmikið lið í definitionini av eini brotsgerð er at taka frá viljan burtur frá onkrum. Tekur tú lívið frá onkrum, ið vil lívað, er tað ein brotsgerð, men ynskir hann at doyggja av góðum grundum, er tað ein góð-

gerð. Og umvent: Noyðir tú onkran at líva, ið ikki ynskir tað, er tað eins og stór ein brotsgerð, tí at friur vilji verður brotin.

– »Í heiminum verður ein slíkur vanligur róptur lógloysingur og brotsmaður. Tað sama er galdandi í andans verð«. – Ja, og í tí hópnum havi eg hug at nevna nakrar av hesum lógloysingum: Robin Hood, Oscar Schindler, Ghandi og Jesus. Er »andans verð« líka tronsgkygd?

– »Gud er sannorðaður. Gud hevur ongantíð gjørt nakað, ið stríðir móti hansara orði. Hitler var reindyrkaður lygnari og helt aldri orð, uttan so, at tað tænti honum sjálfvan«, sigur Sonni og vil vera við, at tað er langt úti at samanbera hesar báðar. – Roynt at samanbera hugsanina um Æviga Pínustaði við orð Hansara um »synir Judas« í Jeremias 7:31 (og aftur í 19:5): »Teir hava Bygt Tofethæddir í Hinnomssundardali, til at brenna synir og dótur sínar á – slíkt sum Eg ikki havi álagt teimum, og sum aldri hevur verið Mær í huga!« – Tað kann sjálfvandi vera at Hann meinti við okkurt annað enn tað, sum eg haldi, t.e. at vísa, at Hann ikki hevði kunnað so frægt sum hugsa um tilfán óndskap, men heldur t.d. at tað er OK at brenna børn síni, bert ein ikki ger tað sum offur til avgudar, ella bert ein ikki ger tað beint har, men tað stuðlar jú bert minni ákærum mótevigis kristni.

– Síðani sigur Sonni seg ikki skilja, at eg fái orð Paulusar »í mær býr einki gott« at merkja, at bert kristin fólk gera gott. Tað er sjálfvandi tí, at um einki gott býr í menniskjum (og hetta er jú sjálfvandi ikki ein sjálvbiografi hjá Paulusi), so noyðist alt gott at vera inspirerað av Gudi (Luk. 18:19). Og tey einastu, ið móttaka heilagering Hansara eru jú tey kristnu, av tí at tað jú er tann einasta sanna religiönin.

– »John, eg siggi klárt, at tú tosar um tann, sum tú ikki kennir«, og seinni sigur hann »Vegurin at kenna Gud, er at takka honum fyrri allar góðgerðir hansara«. – Hetta er jú akkúrat líka rimiligt sum alt annað, sum biblían sigur. Í óðrum orðum: »Tú kanst bert dóma Gud, at vera antin óndan ella góðan, um tú longu heldur Hann vera góðan!«

– »Tá opnast okkara eygu, og vit kunnu ikki gevast at takka og prisa honum fyrri kærleika, náði og miskunn hansara móti okkum, ótakksomu, óargaligu og spiltu menniskju«. – Wow! Jantelóginn hevði rætt, vit eru veruliga nakað lort, ha?

– »Annars sigur Gud um seg sjálfvan, at hann er kærleiki, men hann er eisini logandi eldur«, sigur Sonni. – Ella sagt á annan hátt: »Eg eri fittur, ikki hugsa so nógv um mín KZ-leir.«

John Johannesen

P.S.: Yvirskriftin er skemt! Restin er ikki.

REPRO
GRAFISKAR LOYSNIR

Tel +298 31 95 40
Fax +298 31 75 41
Alt innan prentlutir

Mail: jakzac@post.olivant.fo